

Dr hab. Katarzyna Kotarska, prof. US
Instytut Nauk o Kulturze Fizycznej
Wydział Kultury Fizycznej i Zdrowia
Uniwersytet Szczeciński

Szczecin 5.10. 2020r.

Recenzja rozprawy doktorskiej Pana Magistra Michała Sarny

pt.: „Zdolności motoryczne i cechy somatyczne, a osiągnięcia szkolne uczniów rzeszowskich gimnazjów”

Promotor: dr hab. Grzegorz Żurek, prof. AWF Wrocław

Zmiany nawyków cywilizacyjnych obok tych dobrych przynoszą również niekorzystne zjawiska dla zdrowia człowieka, a w szczególności dzieci i młodzieży. Współczesne koncepcje związane ze zdrowym stylem życia odwołują się do strategii wychowania fizycznego jako istotnego ogniwa programów zdrowia i edukacji. Nieustannie prowadzone są badania podejmujące problematykę zależności pomiędzy zdolnościami motorycznymi, a cechami somatycznymi. Mniej jednak jest prac, które dotyczyłyby bezpośrednich zależności pomiędzy cechami somatycznymi i zdolnościami motorycznymi, a osiągnięciami szkolnymi. Mgr Michał Sarna poruszył tą kwestię w swojej pracy, której celem jest poszukiwanie grupy czynników wyodrębnionych z pośród komponentów morfologicznych, mięśniowo-motorycznych oraz społecznych, sprzyjających osiągnięciu przez uczniów wysokich ocen szkolnych.

Wybór tematu pracy doktorskiej mgr Michała Sarny uważam za trafny i istotny. Autor podejmuje wartościowe ze względów praktycznych i społecznych zamierzenie badawcze. Rozprawa została przygotowana zgodnie z zasadami stawianymi rozprawom doktorskim, napisana jest starannie, na wystarczająco licznym materiale i prezentuje właściwe metody. Cele badań odpowiadają problematyce i są zgodne z jej tematyką, nie budząc zastrzeżeń. Forma graficzna pracy jest prawidłowa, pozwala na łatwe zapoznanie się z poszczególnymi elementami rozprawy. Autor wykazał się dobrą znajomością przedstawionej tematyki badawczej, obszernie opisując ją i przedstawiając w rozdziałach teoretycznych rozprawy. Struktura pracy jest przejrzysta i logiczna, treść zgodna z tematem określonym w tytule.

Proporcje pomiędzy częścią teoretyczną, a metodologiczną i empiryczną nie budzą zastrzeżeń. Rozprawa przygotowana rzeczowo i syntetycznie, wskazuje ukierunkowany tok doktoranta, a przyjęta przez Doktoranta koncepcja pracy jest prawidłowa. Oparta jest na badaniach własnych, stanowi opracowanie naukowe, istotne ze względów społecznych i poznawczych.

Przedstawiona praca liczy 89 stron, składa się z 8 rozdziałów głównych oraz podrozdziałów, przez to spis treści staje się obszerny, szczegółowy i wyczerpujący. Bibliografia liczy 103 pozycje w języku polskim i języku angielskim. Pracę zamyka aneks, streszczenia, spis rysunków oraz tabel.

Rozdział 1 zatytułowany „Wprowadzenie” został podzielony na 4 podrozdziały dotyczące kwestii: rozwoju somatycznego i zmian motorycznych w ontogenezie, osiągnięć szkolnych i ich pomiaru oraz przeglądu badań na temat zależności pomiędzy cechami somatycznymi i zdolnościami motorycznymi, a osiągnięciami szkolnymi.

Wprowadzenie rozprawy jest logiczne i koncentruje czytelnika wokół zagadnień poruszanych w zasadniczej części pracy. Autor wyczerpująco opisał wszystkie poruszane treści teoretyczne, wykazując się fachowością i znajomością poruszanej tematyki, miejscami w moim odczuciu zbyt obszernie wychodząc poza temat główny dysertacji.

W kolejnym rozdziale pracy pt. „Cel pracy i pytania badawcze”., mgr Michał Sarna przedstawił co skłoniło go do podjęcia i realizacji projektu badań. Autor realizuje swoje badania w 4 pytaniach, które są sformułowane prawidłowo, istotne poznawczo oraz nawiązują bezpośrednio do tytułu rozprawy. Może należałoby określić je w sposób bardziej problemowy - używając słowa „jakie „ zamiast „czy” oraz doprecyzować - jakiej grupy dotyczyło badanie. W moim odczuciu zabrakło również postawienia hipotezy, co stanowiłoby dodatkową wartość pracy. Oczywiście jest to mój subiektywny punkt widzenia i z pewnością dyskusyjny.

Kolejny rozdział dotyczy opisu procedury badawczej, jako ważnego elementu badań naukowych. W pracy zabrakło zapisu dotyczącego zgody Komisji Bioetycznej na przeprowadzanie projektu badawczego. Pomimo tej uwagi metodyka dysertacji została przedstawiona przejrzysto. Dobór badanej grupy i zastosowane metody są zgodne z przyjętymi założeniami i celami pracy. Kryteria doboru próby poprawnie opisane i nie budzą zastrzeżeń.

Grupę badaną stanowili wszyscy uczniowie klas trzecich Gimnazjum nr 8 i 9 w Rzeszowie (łącznie 118 osób). Średni wiek badanych dziewcząt wynosił 13,96, zaś chłopców 13,97. Badania przeprowadzono w roku szkolnym 2014/2015. Gimnazja, których uczniowie wzięli udział w badaniach, znajdowały się na czołowych miejscach pod względem uzyskiwanej

średniej ocen uczniów oraz osiągając najwyższe oceny według kuratorskiego rankingu gimnazjów rzeszowskich. Przebadane zostały wszystkie dzieci, które były obecne i otrzymały pisemną zgodę przynajmniej od jednego z rodziców. Dalszym krokiem gromadzenia danych była analiza dokumentacji szkolnej, prowadzona w kolejnych miesiącach do lutego 2016 r.

Zastosowane w badaniach metody analizy statystycznych zostały prawidłowo dobrane i w uzasadniony sposób przemyślany przez Autora. Na dobrą ocenę zasługuje dokładny i logiczny schemat przeprowadzonej analizy uzyskanych wyników z zastosowaniem adekwatnych metod badawczych. Ryciny w sposób bardzo czytelny prezentują najważniejsze rezultaty, co potwierdza umiejętność dobrego prezentowania uzyskanych danych.

W rozdziale 5 zatytułowanym „ Dyskusja”, Autor w wyważony sposób omówił uzyskane wyniki konfrontując je z trafnymi wynikami badań innych autorów. Jest to przedostatnie merytoryczne kryterium stawiane rozprawom doktorskim jako umiejętność dokonania przez Doktoranta krytycznej oceny uzyskanych rezultatów i zobrazowania na tle obecnego dorobku naukowego. Mgr Michała Sarna prezentuje prawidłowo szczegółowe podsumowane wyników badań własnych na tle innych opracowań nawiązujących do przedstawionych w dysertacji zagadnień. Doktorant w dużym stopniu potwierdza umiejętność i łatwość przeprowadzenia syntezy i interpretacji uzyskanych wyników. Powołując się na liczne publikacje głównie autorów zagranicznej literatury przedmiotu, dając dowód odczytania i znajomości piśmiennictwa. W tym aspekcie stwierdzam, że mgr Michała Sarna wykazał się dużą wiedzą i kompetencjami do pracy naukowej. W sposób prawidłowy odniósł się w dyskusji do osiągniętych wyników badań, przez co dyskusja stanowi prezentację dużej znajomości literatury przedmiotu, merytorycznej wiedzy, umiejętności zaprezentowania wyników własnych na tle wcześniej opublikowanych prac w specjalistycznej bibliografii, jest przemyślana i prawidłowa.

Wyniki badań Autor ujął w 4 wnioskach, które znajdują potwierdzenie w uzyskanych rezultatach, sformułowane skromnie, a jednocześnie są oczywiste. Poniekąd stanowią podsumowanie wyników, a powinny prowadzić do wniosków aplikacyjnych uwzględniających zasoby wiedzy z różnych obszarów. Jednak logicznie wynikają z treści pracy, posiadają wartość naukową i są poprawne oraz cenne z punktu praktycznego i społecznego.

Mgr Michał Sarna zebrał znaczący zbiór piśmiennictwa, który został dobrze wykorzystany w dysertacji. W wymienionych pozycjach znajduje się wiele prac ze znacznie wcześniejszych lat oraz jest wymieniona liczna literatura polska, może to jednak odzwierciedlać pewne trudności podjętego tematu.

Streszczenie także jest napisane prawidłowo, przez co czytelnik może z powodzeniem zapoznać się z istotą rozprawy doktorskiej.

Pomimo pozytywnej oceny rozprawy doktorskiej, z obowiązku recenzenta dostrzegam poza wymienionymi wcześniej uwagami kilka drobnych błędów rzeczowych, które nie mają wpływu na całościową ocenę pracy, posłużyć powinny wyłącznie do udoskonalenia rozprawy przed jej opublikowaniem.

Miejscami brak jest poprawnej czcionki w tekście pracy, pojawiają się błędy niewłaściwego cytowania piśmiennictwa oraz nieliczne błędy interpunkcyjne, ponadto na str.85 został nieprecyzyjnie sformułowany cel pracy w porównaniu z zapisem na str. 30.

Reasumując, pod względem merytorycznym praca jest poprawna i stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Uważam, że wymienione uwagi oraz drobne niedomagania stylistyczne nie wpływają w sposób znaczący na obniżenie wysokiej oceny recenzowanej rozprawy doktorskiej. Cel badań klarowny, pytania poprawne, analiza i interpretacja wyników zrozumiała i konkretna. Przedstawione uogólnienia i wnioski są uzasadnione zarówno wynikami badań, jak również właściwą dyskusją, opartą na konfrontacji własnych wyników z uzyskanymi przez innych autorów.

Konkluzja końcowa

Biorąc pod uwagę wszystkie aspekty recenzowanej rozprawy stwierdzam, że została ona przygotowana sumiennie zarówno w zakresie tematycznym jak i w ramach określonych założeń metodologicznych. Spełnia wszystkie wymogi stawiane pracom doktorskim i w związku z tym mam zaszczyt prosić Wysoką Radę Naukową Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu o dopuszczenie Pana mgr Michała Sarny do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z wyrazami szacunku,

Łukasz Kotarski